

1914. 24. sz.

A Társaság

1

I. sz.

I. sz.

24-28

Ethel Smith, dollárkirálynő, a Vörös Kereszt szolgálatában.

BRACHFELD F.

Ó császári és apostoli királyi
felsége kamarai szállító. **
Csász. és kir. udvari szállító

Beérkezett újdonságok!
Férfi színes ingszövetek,
eső- és utcai felöltők.
Legújabb szabású öltö-
nyök, télikabátok, stb. mérték után.

Budapest, Dorottya-u. 1. Gizella-tér sarok

MŰASZTALOSOK SZÖVETKEZETE

MINT AZ O. K. H. TAGJA.

IPARMŰVÉSZETI
LAKÁSBERENDE-
ZÉSI VÁLLALAT
PERMANENS KI-
ÁLLÍTÁS 40-45
MINTASZOBÁVAL

BUDAPEST, IV., KRISTÓF-TÉR 2

A felséges kir. család több tagjának, ugyszint a leg-
magasabb hatóságok, előljáróságok, intézetek stb. szál-
lítója,

KAUCSUK ÉS FÉMBÉLYEGZŐGYÁR
VÉSŐ-MŰINTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

TINTNER J. E. BUDAPEST
IV., KIGYÓ-TÉR 5. :: TELEFON: 70-66

Rácz Dániel

*Budapest,
IV., Kigyó-utca 2.*

LOHR MÁRIA · KRONFUSZ

Gyár és fő-üzlet: Budapest,
VIII., Baross-utca
85.

A főváros első és legrégebb
csipketisztító-, vegytisztító és
kelmefestőgyári intézete ala-
pítva 1867. évben

Telefon József 2-37
Fiókok: II., Fő-utca
27., IV., Eskü-ut 6,
Kecskeméti-utca 14,
VI., Andrássy-ut 16,
VI., Teréz-körut 39
V., Harmincad-u. 4,
VIII., József-körut 2

HECKENAST GUSZTÁV

ZONGORATERMEI
Budapest, Gizella-tér 2

DÖRR
IBACH
WERNER
ZONGORÁK

egyedüli képviselte.

Alapított
1865.

NAGY IMRE

CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ
VIRÁGNAGYKERESKEDŐ ÁLLANDÓ
VIRÁGKIÁLLÍTÁSÁBAN A „TÁRSA-
SÁG“ ELŐFIZETŐI KEDVEZMÉNYBEN
RÉSZESÜLNEK. * BPEST, FŐVÁM-TÉR

TÖRLEY

A Társaság

A PARK-KLUB, AZ URI-KLUB, A GOLF-KLUB ÉS A MAGYAR UNIO-KLUB HIVATALOS LAPJA

FŐSZERKESZTŐ: DOBAY ISTVÁN DR. – TÁRSSZERKESZTŐ: SZÉNÁSY SÁNDOR DR. EGYETEMI MAGÁNTANÁR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, RITZ-SZÁLLÓ. – TELEFONSZÁM: 60-88.

I. évf.
24-ik^o szám.

Előfizetési árak: egy évre 18 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. Egyes szám ára 40 fill.

Budapest,
1914 dec. 3.

Balogh Rudolf felv.

RUHT!

Véres mezőkön vágat a huszár . . .
A lova horkan, ugrik a sötétbe,
Szár az levél zörög az őszi fán,
Az árnyék uszik a vitéz után,
Meredt karok bénán nyulnak feléje.

A paripa zavaros vízbe gázol,
Sápadt halottat vet felé az ár,
A láthatáron bolygó, néma árnyak,
A golyó-dongók szállnak, szálldogálnak.
Véres mezőkön vágat a huszár . . .

Rándul a kantár, megtorpan a ló,
A lovas vére a mentére fut,
Sok-sok piros vér, mint egy szép kaláris,
És vezényel a legfőbb generális:
Huszár Kovács, Halt! Absitzen! Ruht!

Juhász Jenő.

A TÁRSASÁG.

Budapest, dec. 3.

Oly különös itt Budapesten minden. Az emberek csodálatosképen elszoktak már az ijedezéstől s megtanultak nyugodtak, sőt bátrak maradni. Az *Ujság* dült betűkkel írta, hogy Sárosból kiűzték az oroszokat, a többi lap a világ legtermészetesebb hangján közölte, hogy *Szinnán* és *Homonnán* folyik a harc a muszkával s Budapesten a legnagyobb hidegvérrel koncerteznek, kabarézna, diniroznak az emberek. De hát jól is teszik. Gusztus dolga ugyan, hogy a sebesült katonák ápolása után orfeumban nyugtassuk meg nap-

közben végsőkig igénybe vett idegzetünket, de hogy okos dolog, nem engedni teljesen kikökenni medréből életfolyásunkat, bizonyítja a többi európai főváros, a hol szinte tüntetnek azzal, hogy minden a rendes kerékvágásban maradt s a lakosság most is éppen úgy igénybe veszi a szórakozások százféle nemét, mint a [megboldogult béke idején. London nagy garral hirdeti, hogy egyetlen egy színházat és Music-hall-ját sem zárta be (arról azonban bölcsen hallgat, hogy csak délutáni előadásokat tartanak), a majdnem körülzárt Párisban pedig a nagy opera minden este nyitva van. Ezt különben kétszáz éves színházi statutumai imperative írják elő, úgy hogy például a Theatre Francaise-ben megnyitása óta sohasem, még 1870–71-

ben sem szüntették be az előadásokat. Igaz, hogy a Bastille ostroma alkalmával csak két fizető ember ült a nézőtérén. Berlinben és Bécsben szintén csattog a dal, hangzik a tréfa, miért kellene hát éppen nálunk elnémulnia mindennek.

Háborus délutánok, háborus vasárnapok, háborus vacsorák. Alig lehet a sok dátum között eligazodni. Itt egy mágnáskoncert, amott egy népkonyhamegnyitás, egy-két főuri esküvő, babakiállítás, kórházavatás, Mikulás-est. Szerencsére igen sok közülük konkurrensvállalat s így nem kell szegény dámáinknak mindenütt megjelenni. Az azonban bizonyos, hogy soha ilyen erősen nem dolgoztak a budapesti asszonyok, mint e világháboru alatt. S

milyen görcsösen ragaszkodik mindenki a maga munkaköréhez. Jellemző, amit tegnap mondott egy méltóságos asszony. »Ugy látom, hogy Budapesten ma már csak a legnagyobb protekciónal lehet jótékonysági munkához jutni.« Hát bizony, a ki augusztus – szeptemberben nem jelentkezett, ma már nehezen juthat ápoló, fürdető, felruházó szerephez. *Megtelt* – hangzik a rideg válasz s igen sok asszony munka nélkül kénytelen végigélni a háborut. Talán meg lehetne alakítani a jótékonysági munkanélkülieket gyorsan munkához juttató egyletet.

Háborus humor mondatja velem mind e fölösleges tréfát, mert azért hát, a ki dolgozni akar, akad annak bizony munkája elég, csak győzze idővel, erővel, no meg pénzzel.

»Most jöttem csak fel faluról«, jelentkezett e napokban egy előkelő dáma, »nem szerepelni akarok, csak dolgozni. Kérem, szabjon ki bármilyen munkát, boldog leszek, ha segíthetek maguknak.« Fél óra mulva már ott ült a városháza földszint 9 hosszú asztala mellett s diót aranyozott az excellenciás asszony az ezer karácsonyfa számára. Ez a dióaranyozás különben a legbájosabb valami. Az eset ugyanis a következő: a december 17-iki karácsonyfa – ünnepre ezer karácsonyfát fogunk ezer apátlan gyermekek számára állítani. Minden fácskán a többi között huszonöt dió is lesz. Ezer fán tehát huszonötezer. – Ezt

a sok ezer diót bearanyozni nem kis dolog. A mi leleményes polgármesternénk, Bárczy Istvánné tehát minden pénteken két-három csoportra osztva, aranyozó délutánra hívja össze a karácsonyfaünnep, úgy emlékszem ötventagu leánybizottságát, a kik aztán délután 4–7-ig fáradhatatlanul aranyoznak. Az aranyosak. Mindenik kislányon fehér kötény, előtte vizes tál, aranyfüst és sok dió. Három péntek alatt készen lesznek a huszonötezer dióval. Az ünnep előtti két napon a fácskákat is ők fogják díszíteni, a csomagokat összeállítani s a szent estén az ezer gyermek között kiosztani.

Munkának talán nem is olyan horribilis munka, de hogy aranyosabban, melegebb szívvél még nem készítet-

Gr. Khuen Héderváry Károlyné, a Magyar Szent Korona országai Vöröskereszt egyletének társelnöknője. Strelisky felv.

tek elő karácsonyestét, mint ezt az ezer karácsonyfát, azt a leánybizottság következő névsora is bizonyítja: Balás Dóra, Bárczy Irén, Bauer Litta, Bódy Piroska, Bernáth Margit, Chyzer Ilonka, Dessewffy Berta, Elek Mária, Emmich Hedwig, Éber Málka, Éber Villike, Fráter Lulu, Fábry Alice, Br. Ghillány Sári és Piroska, Ghillány Anna, Groedel bárónők, Kovács Erzsi, Kálmán Sári, Kuzmik Margit, Kövér Ella, Kőszeghy Erzsi, Lehoczky Marietta, Megyery Lola, Patay Katinka, Pataky Kató és Sári, Péchy Andi, Radisics nővérek, Rohonczy Marietta, Rickl Edith, Schwarcz Klári, Szinnyei Merse Mici, Tüköry Lidia, Vámosy Bába, Velics nővérek.

A gyermekek e tündérszép karácsonya kiegészítője lesz a *katonák karácsonyának*, melyet az Augusztal alap társadalmi osztálya készített elő s vitt döntő eredménnyel sikerre. Ugy tudom, százezer koronára számítottak s begyűlt eddig kettőszázezer. A népszerű gondolat Lánczy Leoné-é, a keresztülvitelben segítségére voltak Boroczky Lajosné, özv. báró Fiáth Miklósné, báró Fiáth Mária, Fakh Józsefné, Földváry Emma, Hoitsy Pálné, Ilyés Gézané, báró Kétly Lászlóné, Mesko Ábrisné, Ney Ferencné, Perczel Miklósné, Pósch Gyuláné, báró Szalay Gáborné.

*

Almássy Györgyné grófné vasárnapi hangversenye gyönyörűen sikerült. — A műsort a napilapok már részletezték. Ezuttal csak magát a jótékony célt akarom külön is megdicsérni. Az Andrássy-uti kórházban, melyben a főápolónői tisztség betöltésére a Vörös Kereszt elnöksége önkéntes ápolónőink egyik legkitünőbbjét, Almássy Zenke grófnét delegálta, hiányzott egy praktikus műszer. Mindegy, hogy melyik. Szükség volt rá és nem volt. Talán kérte a grófné, hogy szerezzék be s nem kapta meg. Gondolt hát egyet s a nélkülözhetetlen masina beszerzésére egy óriási hangversenyt rendezett. Ezer ember estélyi ruhába öltözött, egy csomó művész énekelt, hegedült, szavalt — a közönség fizetett s megvolt a masina. Kisebb fájdalommal fognak ezentúl a háboru

végéig néhány ezer katonát az Andrássy-uti kórházban operálni. A gondolat szépsége mellett csak egy a szomorú. Ha minden hiányt hangversennyel akarnánk ezidő szerint pótolni, a főváros összes zeneterme nem volna elegendő ezek rendezésére.

A hangverseny rendezőbizottságában sok-sok jól ismert mánásasszony neve szerepelt, ezek közül azonban csak néhányan jelentek meg a magas művészi színvonalon álló hangversenyt meghallgatni. A terem azonban zsufozásig megtelt előkelő közönséggel, a jegy valamennyi elfogyott s így a jövedelem igen nagy lehet.

*

Návay Aladár, a m. kir. kereskedelmi kormány párisi megbízottja és felesége pénteken este kilenc órakor magyar barátaik tiszteletére estebédet adtak a Ritz szálló éttermében. Az ebéd a háziuron és feleségén kívül Berzeviczy Albert és felesége, Dániel Ernő báró és felesége, Dobay István, Kálmán Gusztáv és felesége, Pekár Gyula és felesége, Serényi Béla gróf feleségével és Gróf Széchenyi Béla vettek részt.

Nagy részvétellel tárgyalták az est folyamán, hogy a legutóbbi értesülés szerint Návay Aladárék múkincscsel teli párisi palotáját a francia kormány lefoglalta s a kincstár javára fogja elárvereztetni. Hasonló sors fogja érni persze még néhány főúri családunkat is, a kik, mint az Orosdyak

Lány Leóne.

Strelisky felv.

és Károlyiak, Párisban palotával bírnak.

*

A gömörmezei általános tanítóegyesület küldöttsége a minap adta át agilis főispánjának Kubinyi Géznak és Lukács Géza alispánnak az egyesület tagságáról szóló oklevelet. A főispán azután résztvett a vármegye tanítószolgálatának közgyűlésén, s gyújtó szónoklatának hatása alatt a tanítóegyesület megtakarított vagyonaiból huszezer koronát szavazott meg a nemzeti hadikölcsönre. A feltűnést keltő jegyzésben nagy érdeme van Lőrinczy György tanfelügyelőnek és Bihary István segédtanfelügyelőnek is.

D. I.

A LEGENDÁS BÁRÓ.

Irta: SOMLAY KÁROLY.

A Hókirálynő ködös országában, a rejtelmesen sötétedő erdélyi hegyek lábánál — a hol nyáron csöndes faluk álmodoznak a bükkök között — egy napkeleti szkitha harcos szállt le álomlovagként a földre a mithoszos Csaba=utjáról.

Leszállott a földre a tejszinű égi ösvényről. Megnézte a csukafejes harisnyanadrágban szántogató szikuluszokat, a faragásos osztovátán lenvásznat szövögető piroscsizmás menyecskéket; meghallgatta a Küküllő és Olt partján dalozó pártás szüzeket, a mint körbefogózva énekelték, hogy: Fújjad, fújjad szerelmesem, én is voltam király lánya. De most vagyok jávorfából furu-lyácska . . .

Meghallgatta a gyöngypártás hajadonok énekét, aztán megsimogatta szakállát és bekvártélyozta magát a zsidói tornyos kastélyba.

Sokszor ki- és kitekintgetett a góthajlásu, kőpárkányos ablakon a sokfordulós gabonaföldekre és az illatot párázó kaszálókra meg a karcsufüves páskumon legelésző több ezer birkára.

— Eh, kriminál teremtette, nem vagyok én turós gancán csámcsogó móc, hogy itt a havasok között aszaltam magamat koravéniségre! — dobantott tarajos sarkantyujával a tölgyapdlóra és kiment a bástyás udvarra.

Szironyos nyeret, bogláros sügyelőt szijjazott a bogárszin csikóra és elvágatott Galiciába, a bécsi császár híres lovasezredébe, a Barkó = huszárokhoz . . . . . Nagy dolog volt akkor huszárnak lenni; hisz a hagyomány szerint a huszár még az ezüstfelhőkre épített Mennyországba is paripaháton lovagol be. Mint daliás huszár ismerte meg István grófot is, a legnagyobb magyart, a ki akkor Simonyi óbester ezredében kapitánykodott.

Nemsokára svadronykommandáns lett az Álomlovag és leveleket irogatott a kecses, édes Cserey Helenának. Irkálta, firkálta a leveleket a galíciai unalmas garnizóknokból rittmeiszter uram és addig-addig róttalúdtollkalamusával a rajongó sorokat, míg hozzája illő lovagos romantikával feleségévé nem tette a kincsemédősöm Helenát, Cserey Farkas császári konziliárius drága szemefényét.

Az esküvő után mindaddig a zsidói kastélyban élte patyolatos menyecskéjével a

Gr. Károlyi Imre.

Gr. Apponyi Gyula.

Oksza Orzechowsky Vanda.

Strelisky felv.

hitvesi gyönyöröket, a míg egyszer meg nem haragudott a harmadik faluban lakó gorbói *gorófra*. Gróf Haller János felboszantotta az Álomlovagot. Az ázsiai vér kicsi tűzön is felforr: a haragos Álomlovag hát ágyukkal és ötszáz lovashajduval jelent meg a gorbói vár bástyáinál. Mint valamikor Bendeguz fia Aquileja alatt . . . Csak-hogy a zsbói kiskirálynál, a kalandos napkeleti loagnál nagyobb ur is volt ám akkor a Szilágyságban, az Agaste-Mare völgyeiben. A kalapos király . . .

A kalapos király a gorbói *gorombaság* miatt Kufsteinba záratta a középkor utolsó, lovagját, a szines káprázatok között mozgó forrófejű Álomlovagot.

— Kufsteinban majd megpuhul a kemény szikulusz — gondolta József császár.

Ó, mennyi könnypatak csörgedezhetett a puhalelkű Heléna szemeiből a négy esztendő alatt, mikor az Álomlovag a kufsteini sziklafalak között hallgatta a tiroli orkánok morgását . . . Kedélyizgalmaiban hányszor sóhajthatta el a párjavesztett menyecske a német apácáknál hallott szentimentális strófákat: Ich suche Ruhe, Ruhe für mein einsam Herz . . .

A magyar urak nem tudták elfelejteni a császár rendelkezését, a mellyel *puhitó* kurára internálta a sűrűvérű, álmodozó lovagot, a goromba Wesselényi Miklóst. Az erdélyi országgyűlésen — a melyen az időközben szabadjára engedett Álomlovag is résztvett — csak néhány szót emelt a kufsteini ügyben Thury Gergely uram, de ez a néhány szó is elég volt a vihar felköltésére.

— Ki védi a jogot, ha ily nagy férfiut is bilincsbemertek zárni? Ha ledől a magas cédus, remegjetelek alacsony erdők! — süvített a szónok feljajdulása.

Az akkori országgyűlési protokollumban ezt jegyezték fel a kalandos Álomlovagról: A tanácskozás Wesselényi Miklós atyánkfianak indulatoskodása miatt félbeszakadott s holnapra halasztódik . . .

Az Álomlovag aztán addig-addig hánykolódott és váltakozott a düh és a megbánás között, miglen felcserélt *kóborgó patriótá*-nak. Sistergő vére nem hagyta nyugodni. Mindig uton volt és ültetgette a szunnyadó magyar lelkekbe a szabadság magjait és csinált propagandát a progresszív törekvésnek.

Hajlíthatatlanul makacs, ellenvéleményt nem tűrő, robusztus külsejű, de mégis gyermekszívű ember volt ez a délibákokat leső, elérhetlen ideálok után rohanó hunutód, a ki az ő naivságában boldogságát lelte még abban is, ha Virág Benedek poéta uramnak egy-egy debreceni pipával és néhány csomó kóspallagi levelesdohánnyal kedveskedhetett budatabáni lakásán. Ámbár az ősz ódaköltő csak burnóti alakjában ismerte az *illatos keserűfüvet*.

Egy alkalommal éppen Pestre készült Miklós báró, mert igen jónak találta a Frohner ebédjét, a Komló vacsoráját, a Korona billiárdasztalait és a Zrinyi-kávéház cigánybandáját, a melyik olyan buzgalmasan csinálta a fokossal dirigáló uraságok nótáját: Lóra csikós, lóra, elszalad a méned, Biró udvarában szól a csengő rajta, Biró udvarában ihajla! Szól a csengő rajta . . .

Heléna asszonykát bizony néha hónapokig is süttögették a forró vágyak a zsbói magános kastélyban. Egyedül hallgatta a kandalló bugását, pörgette diófarokkáját és könnyeivel nyüstölte a lenfonalat.

Egyszer Pestre indult az Álomlovag. Négy lóval, ékhős szekéren szokott utazni. Legtöbb esetben csak úgy találomra, pillanatok alatt határozta el magát a leghosszabb utakra is. Zsbótól Pest székertengelyen kedvező időjárással, abban az időben háromnapos utat jelentett.

Mindig ő maga dirigálta a négyesfogatot. Világért át nem engedte volna valakinek a gyeplöszárat, a mellyel hajmeresztő bravurokat szokott kivágni.

Putnok László
A harcban tanusított hősiességéért legfelsőbb királyi elismerésben — *Signum laudis* — részesült.

— A Hollót, a Konteszt, a Dalit meg a Jucit hamar a rud mellé! A Baltát meg a Cédát lógósnak a saroglyához! — kiáltotta a lovászlegénynek.

Valamennyi gazdatárszje és cselédje irtózott, rettegett attól, ha utra vitte magával valamelyiket. Bogaras, csökönyös ember volt, hát bizony sokszor infernalis tréfákban lett része ez utitársnak.

Az egyik botosispán, a gyergyói származásu Birtalan Minya épp javában fujta otthon a déli órában lapátformájú fakanalán a tárkonyos bordáslevest, mikor a báró benyitott hozzája.

— Kriminál teremtette, kend dupla pofával fújja ittég a levest, mikor Pestre köll mennünk iziben?! — förmedt a szurokszemű, hegyesbajuszu góbéra.

— Mondok, nagysás uram . . . izé, Pestre mengyünk? . . . izé, én menyek Pestre a nagysás urammal! — hüledezett Birtalan Minya bá.

— A ráncos ragadóját, persze, hogy kend gyönvélem! Szedje-vegye tüstént a farkasbundáját, aztán usgye-foré a szekérre!

— Ennye, ennye a tüzláng vesse föl aztat a Pestöt! Pedig a bőröspecsenyét a cikával s a mákos bélest s a tepertős pogácsát még meg se evém. Pedig im la már asztalra hozá őket az asszonyfeleség.

— Láncomadta, ha itthon nem lakott torkig kend, hát bezzeg korog a potroha Pestig, mert Pestig egy falásnyit se falunk. Hanem most már kászolódjék kend, mert Zilahig gyalog futhat kend a szekér után, ha még sokáig járhatja kend a légykapóját! — dobantott Wesse-lényi s faképnél hagyta Mínya bát.

— Hm! A suj essen a dolgába, nno! — morgott az ispán s néhány friss pogácsát a kabátja zsebébe sülyesztve, kiment a konyhára.

Az asszony valószínűleg hallotta a szobában lefolyt beszélgetést, mert mosolyogva fogadta az urát.

— Ne féljen kend, hallá-e kend! Nem hal kijed éhhez az uton, mert im zsákba dugdosám a herócét s a pecsenyét, s a pulickát s a juhsajtot s a buzacipót. Csak tegye fel kijed a zsákot a szekérré, hallá-e!? — vigasztalta Mínya bát.

— Ugy la! hogy tegyem fel! De mikor a nagysás báró ur aszongya, hogy Pestig egy béfaló falást se falunk! véle nem lehet kocolódni, hát nem eszünk. Punktum, — felelte az ispán.

— Majd csak enged ü is a penitenciából, aztán, ha haza gyönnek kentek, bizonyosan kap tőle ajándékba egy harmadfélesztendőcskés ünőtinót.

Ebben a percben állt az ispánlak elé a négyes. Nem volt mit tenni, fel kellett kuporodni a hátulsó ülésre. Mínya bá epedő bucsupillantásokat vetett az elemózsiás zsákra s elvackolódott a szekéren. Miklós báró erre a táltosok közé eresztette a suhogót és a csengős fogat nagy robajjal vágatott a Zilah felé vezető uton.

Talán már a hetedik stációnál lehettek. Egyik-másik csárdánál meg is álltak, míg a lovak abrakoltak, helyet is foglaltak a *camera charitatis*-ban (az ivószobában), de sehol egy falatot nem ettek, sem egy kortyot nem ittak.

A második napon hajnalban furcsa neszt hallám a báró az ispán üléséről. Mintha csámcsogna valaki a háta mögött.

— Kriminál teremtette, kend eszik! — morran az ispánra.

— Semmiletteképpen se eszem! — feleli egy fél pogácsát hirtelen lenyelve Birtalan Mínya.

— Pedig mozog a bajsza, hé!

— Csak a fájós fogam citorázik nagysás uram!

Alkony felé megint csak hallatszik ám a szekéren a csámcsogás.

— Mondok, hogy kend eszik! Hát nem a bordái közé suhintom a baltámat!? Ugy-e eszik kend? — kérdi villogó szemekkel a hóborkás Álomlovag.

Az ispán éppen egy egész pogácsát darálgatott a szájában, hát alig tudta minden veszélyre elszántan ki-nyögni:

— Öszök ám! Eppeng öszök! A tüzláng égesse meg, a ki kitanálta vala a koplalást. Én biog nem rongálom véle magamat!

— Mit eszik kend?

— Pogácsát ennék, ha volna. De im már csak egy vagyon a pruszlim zsebében.

— Vagyon még egy?

— Mondok, im az utolsó. Ez lesz a letjebb.

— Hoci!

— La!

Miklós báró mohón kapott a csemege után. Jóízűen eddegélve dörmögte félhangon:

— Az ember gyöngé . . . a gyomor erős . . .

— Biog ugy vagyon, nagysás uram, — hunyorgatott gazdájára a ravaszdi Mínya.

Nemsokára kivillantak a ködlő messziségből az egri tornyok. Az Álomlovag csendesen dudorászta a vágató paripáknak: Hársfából van a babám nyoszolyája . . .

Az ekhós szekér után sűrű porfelhő uszott. Az égen vörös, lila és fehér színek olvadoztak. Mintha óriás rhododendron bokrok nyíltak volna a látóhatáron, a mikor az Álomlovag táltosfogátán Pestre utazott.

AZ ÉJSZAKI VÉGEKEN.

— József királyi herceg Ő Fenségének hódolattal ajánlva. —

Fiaim, katonák!

*Szeretném megfogni melegén kezetek,
Megjártam, megszálltam, meglaktam veletek
Völgyek bus mocsarát, hegyek zord vadonát . . .
Tizenkét kemény nap, megannyi vad éjjel
Dacoltunk, harcoltunk száz gyilkos veszéllyel,
Uj sisera-hadak tömérdekségével.
Egy-egyőnk — kettővel, ha nem három-négygel.
S helyén volt szívetek, helyén a lelketek,
Meg nem pihentetek, meg nem csüggedtetek
Éhezve, vérezve éjen át, napon át:
Katonák elsői — hős magyar katonák!*

Fiaim, vitézek!

*Nézzétek, arcomon piros tüzek gyulnak,
Szeretném megirni a Felsőes Urnak,
S az egész nemzetnek: szivemben mit érzek,
Szeretném rajzolni: mit vívtál, a tusát,
Karod ős erejét, lelked szent virtusát,
S minden dicsőséged, én dicső seregem.
S könny önti el szemem, míg a szót keresem . . .
Kardom' ha márthatnám csillagokba, napba,
Tán azzal írhatnám méltón csak szavakba,
A mit büszkén érzek, mikor rátok nézek:
Vitézek virági — szép magyar vitézek!*

Lampérth Géza.

A franciákhoz beosztott belga tüzérség a tűzvonalban.

Lord Roberts, a 82 éves korában a francia harctéren elhalt angol generális utolsó látogatása Kitchener lord angol hadügyminiszternél, a londoni hadügyminiszterium palotájában.

AZ ŐSZI RÓZSA.

Talán nem nagyon erőltetett hasonlattal élek, a mikor a háborút a nemzeti energia hőmérőjének mondom, a melynek vérrel irt fokairól le lehet olvasni, mennyit ér mindaz a testi és lelki jó, a mit a béke áldásos idejében gyűjtöttünk. A historikus, a ki a háborúról beszél, ugyanakkor kulturát, morálist és pszichológiát is vázol, melynek keretében a harci vérten keresztül is meglátjuk a nép lelkét: a legfőbb tényezőt egy nemzet sorsára nézve békében, háboruban egyaránt.

Hazaszeretet, szerves erő, kitartás, kötelességérzet, melyek mindegyikéről külön-külön hasábkot lehet írni és óraszámra beszélni, mind a néplélekből fakad. Ez sohasem tagadja meg magát s a milyen volt a békében, ugyanaz marad a háboruban. A harcmezőn ugyanaz a katona oszt halált, a ki a hadüzenet előtt a szántóföldön gyűjtötte az életet, a kórházakban ugyanaz a dáma lesz szolgálóvá, a ki azelőtt királynő volt a szalonjában. A lelkét magával viszi mindegyik s annak erejével folytatja tovább munkáját a történet Istenétől kijelölt új helyén. Az ágyuk és gépfegyverek mellett tehát típusok, kultúrák, világnézetek, szóval lelkek állnak egymással harcban s csak természetes, hogy a győzelem arra az oldalra szegődik, a hol az erősebb lelkek küzdenek.

Sokan nevezték már tisztítótüznek a háborút és teljes joggal: lángjában igazán leolvad rólunk minden konvenció, minden máz s civilizációnk, hitünk, tudásunk, minden erényünk csak annyit ér, a mennyi értéket a lelkünk ereje ad neki. A tiszta idealizmus csodálatos szép virága hajt ki a háboruban, a melyen nyomát sem látod

az önzés tövisének s a melynek illatát nem rontja meg a pénz szaga. Maga a néplélek ez a virág, mely ott mosolyog a baka sapkája mellett viritó őszi rózsában, ott mesél gyönyörű igazságokat a sebesült ágya mellé tett krizantémum-csokor fehér szirmain. Máról holnapra hajt ki, egy éjszaka alatt érleli a konvenció a hazugság emberét az őszinte becsület bajnokává.

És mi ezrek, százezrek, milliók otthagyjuk megszórt körünket, s miután szivből megutáltuk ferdeségeinket, kiállunk a nagy világ közepére, a hol vihar dúl, mennykövek hullanak és véreső esik. Mint a porából megéledett fönix-madár: úgy születik ujja a néplélek a háboruban. Illuzióit legyőzi az ideálok s csodálatos, el nem űzhető hatalommal foglalják el helyüket. Mintha Klingsor varázkertje omlanék össze, egy bűvös szóra meghal bennünk a kozmopolita világpolgár, s minden, a mit tanultunk, a mit tudunk, egyetlen cél szolgálatába görnyed: győzni az ellenségen.

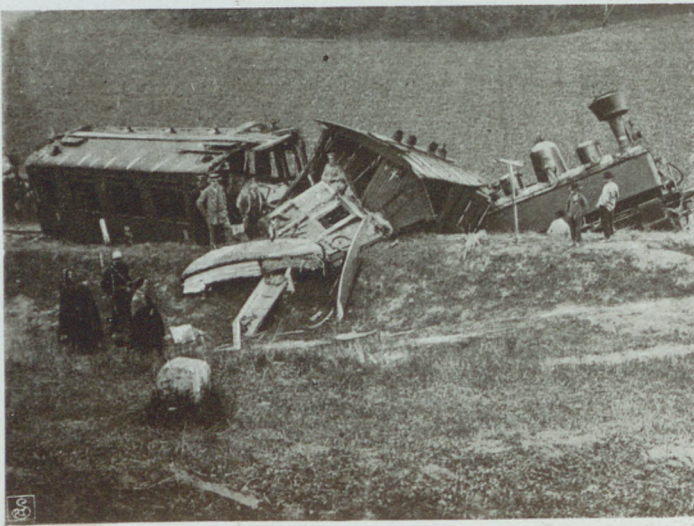
Hogy győzni is fogunk, annak bizonyosága, hogy a néplélek jobb és erősebb nálunk, mint ellenfeleinknél. De mert a világhistória rendje szerint a háboru után ismét béke fog következni, helyénvaló, ha a néplélek erejéből fakadó nemzeti energia elkövetkező szerepét vizsgálgatjuk. A béke a háboru zivatara után sarjadó új élet, új föllendülés, melynek puha ölen sok mindent elfelejtenek és megbocsátanak a népek. Ez a feledés, ez a bocsánat most szinte bűnnek látszik, de később természetesnek fogja találni mindenki. A haladás, a tudomány törvénye örök s ugyanazok az írók, művészek és tudósok, a kik most fegyverrel állnak egymással szemben, a háboru után ismét kezet nyújtanak egymásnak az *excelsior!* jelszavával. Az

Német gyalogság az orosz határon.

ember mindig ugyanaz marad s a tudás szavát sohasem fogja örökre elnémitani a harcizaj. Népek, nemzetek egymásra vannak utalva ezen a téren s az idő jó barátot csinál a legnagyobb ellenségekből is.

Rendjén van ez így. Ha nem így volna, nem lehetne hinni a boldogságban, nem lehetne remélni az aranykor eljövetelét, a melynek egyetlen fegyvere és áldása lesz: a tudás. De a vérnek, a százezrek pusztulásának, a most folyó irtózatossá küzdelemnek effektív, kézzelfogható haszna kell hogy legyen, a béke minden áldásával felérő óriási tanulsága: a néplélek erejében való hit, mely a legvirágzóbb kultúra paradicsomában se felejtse el, hogy a nemzeti küzdelemnek micsoda tisztító tüzen keresztül jutottunk oda. Ezt az erőt, ezt az energiát ismerni, becsülni és megbecsülni: ez a jövő generációinak a legszenyebb kötelessége. És ha majd egyszer újra világkiállításra mennek Párisba, ha majd ismét nemzetközi tudományos kongresszusra gyűlnek a szigetország fővárosában, fontaine lumineuse-ök színes árnyékában, pezsgős bankettek habzó serlege mellett jusson eszükbe egy szál piros őszi rózsa, a melyet dalolva vitt a gazdája a csataterre, hogy meghaljon értük 1914-ben. *Körmendy Viktor.*

A galíciai határon kisiklott személyszállító vonat. A romok közepén egy orosz tiszt áll. Egy elesett orosz tiszt zsebében talált lemez után készült fénykép.

SZERBIA.

Kicsiny, nyomoruságos falu Nis mellett. A műveletlen földek körül néhány kukoricával, gabonával bevetett tábla. A falu maga: nyomorult viskók, kövezetlen utca, mély keréknyomok a feneketlen sárban, egy pár apró, rőfögő disznó az utca közepén lévő pocsoltyákban. Bambán maguk elé bámuló férfiak durva, rövid zekékben, lábukon szíjjakkal rácsavart vászonkapca, rongyos topánka, fejükön a tipikus szerb sipka. Lassan, nehézkes lépésekkel igyekeznek az utca másik végén lévő kis térség felé. Ott van a korcsma és ott gyülekezik ma a falu férfinepsége, mert — új hírlapok érkeztek ma Belgrádból. A pópá kapja őket s mivel a többiek nem ismerik az olvasás mesterségét, ő maga olvassa föl a legérdekesebb lapokat a korcsmában. Mint valami sötét birkanyáj tódulnak az emberek köréje. A korcsmáros bort és pálinkát hoz. Mindkettő olcsó a gyümölcsben gazdag Szerbiában. A pópá olvasni kezd. Belgrádból állandóan utasításokat kap, hogy mit olvasson föl a parasztnak és a pópá szigorúan megtartja a parancsot. Ausztria-Magyarország meg akarja Szerbiát lopni . . . Ausztriában üldözik és gyilkolják szerb testvéreiteket . . . Az osztrákok és magyarok fenyegetik a szép Belgrádot és a jó Kralj Petárt . . . Az osztrákok és magyarok el akarják rabolni a szegényebb parasztnak marháját, aratását, el akarják tőlük venni szeretett hazájukat és németté akarják tenni . . . A pópának nem kell sokáig keresgélnie, mert minden lap, legyen az a *Politika*, a *Vecserni Novosti*, a *Mali Journal*, vagy akár a *Trgovinski Glasnik*, — tele van ilyen izgatós cikkekkel. És a pópá minden cikkhez még kommentárokat is fűz, mert az emberek hangulata emelkedik. A bor, a pálinka, az izgatós, gyűlölködős szavak az emberek koponyájába szállnak és egymáshoz kiabálják: Brace, brace? Hallottad? A svábák el akarják országunkat rabolni! Lärmájukból fölcsap a lángoló gyűlölet, átkoznak mindenkire, a ki a Száván túl él, a kiket még csak látásból sem ismernek és csakhamar egész sereg ember jelentkezik a pópánál — komitácsinak.

Este ezután a nők a piszkos utcákon disznáik és csirkéik között álldogálnak és rikácsoló hangon mesélik el egymásnak a svábák rémtetteit, a kik mint gyilkosok és gyújtogatók be akarnak jönni a gyönyörű szerb földre. A gyermekek a földön hemperegnek és civódnak és ha valamelyik a pajtását valami igazán gyalázatos szidalommal akarja illetni, nagy dühösen ordít rá: »Te svába!«

A belgrádi orosz követségen nagy estély van. A ki csak a belgrádi társaság-hoz tartozik, mind hivatalos és

ott szorong az elegáns Milán fejedelem=utcai palotában. Telt idomu, elegáns, feketehaju asszonyok és lányok, tüzes szemekkel és csodálatos fehér archőrrel. Katona=tisztek tarka, arannyal megrakott díszgyenruhában, diploma=frakkok, elvéve néhány egyszerű polgári ruha. A trónörökös is tiszti uniformist hord. Csaknem egyfolytában jár=kel s majd suttogva beszél egy katonatisztekől álló csoporthoz, majd mosolyogva néhány hizelgő szót intéz a hölgyekhez, végül egy sarokba vonul a cár követ=jével, a kivel jó hosszú ideig beszélget látszólag fontos ügyekről.

Mégis, az egész fényes társaság fölött mintha egy vörös viharfelhő lebegne. A könnyed csevegés közepette izgatott gondolatok röpködnek újból és újból oda, a hol a Duna széles medrében hömpölyög és a hol osztrák és magyar katonák őrt állanak.

Háboru! Az egész világ háboruért sóvárog itt. Ez a döngő szó újra és újra kihallatszik a halk hangú, gyűlölettel telt társalgásból.

Sándor trónörökös mellén, a rendjel alatt egy különös jelvény látható: fekete alapon egy halálfej, keresztbe rakott csontokkal. Olyan körülbelül, mint egy méregüveg vignettája! És a mikor körülnézek, nagy csodálkozással ugyanazt a titokzatos jelvényt látom a tiszteken, a polgáron, sőt még sok hölgy lenge öltözékének derékkivágásánál is.

Egy ismerős hölgyet kell üdvözölnöm. Egy bájos, ragyogó szépségű hölgyet. De nini, az ő keblén is ott van a halálfejes jelvény. Megkérdem tőle jelentőségét.

— »Ez? A halál légiójának vagyunk tagjai« válaszolja büszkén és szemei csillognak. »Mindannyian utolsó csepp vérünkig akarunk küzdeni a gyűlölt osztrákok ellen.«

Nem tudtam mosolyomat elfojtani. »De asszonyom, vannak már fegyverei is?«

»Természetesen.« És bájos fejét hirtelen visszaveti. »Férjem egy karabélyt s revolvert ajándékozott. Minden nap kint Topcsiderben gyakorlom magam és velem együtt még nagyon sok nő. Majd ha a »dolog« megkezdődik,

a nők egész Szerbiában fegyvert fognak és akkor jaj lesz a . . .«

*

Lármás, nagyhangú tisztitársaság telepedik éppen le a Mihály=utcai »Ruski Car« vendéglő egyik különszobájában. Minden fegyvernem és kor képviselve van. Az idő már későre jár és a bor megtette kötelességét. A fejek tüzen égnek, a beszéd mind vadabbá válik. Valamennyien a háboruról beszélnek, mindnyájan a háboruért kiabálnak! Már előre hihetetlen hőstetteket visznek végbe az osztrákok és magyarok ellen vivendő háboruban, akiket nem bírnak elegendőképp becsmérő szavakkal illetni, bár a szerb nyelv tulgazdag e tekintetben.

Hirtelen a láрма közepette egy öreg kapitány egy székre áll, kihuzza kardját hüvelyéből és ordítja: »Ha a miniszterek még sokáig halogatják a háborut, egyedül katonáinkra támaszkodva fogunk hozzá! Le a svábakkal! Esküdjetek meg, hogy mindenkit le fogtok kaszabolni, aki kardpengétek elé kerül!«

A többiek felugranak, a boros poharak csörömpölve hullanak a földre, a kardok süvítve kerülnek ki hüvelyekből és mindnyájan ordítják: »Le a svábakkal! Verjétek mind agyon! Szabad és nagy Szerbiát akarunk mindnyájan!«

*

Lent a vár mentén dideregve jár fel=alá a Duna partján egy katona. Kopott köpenyeye rosszul védi meg a hideg éjszakai szélről és topánkái lyukasak. A szegény ördög kedvetlenül lépeget, távoli falujára, családjára, gyermekeire gondol . . . Mint tartalékosnak be kellett vonulnia és alig van annyija, hogy éhségét csillapítsa. Vágyakozva tekint át Zimony csillogó fénypontjaira.

A holdvilág fényes sugarakkal árasztja el a millemiumi oszlop óriás kétfejű sasát. Gondolatai átkalandoznak a széles Duna vizén. Talán azoknak odaát jobb soruk van!

Hátha ő is . . .

D. I.

Szerb örület: Sándor trónörökös mint Napoleon.

A XVI. sz. helyőrségi kórházban ápolott orosz tisztok hálából készített csoportképe kezelő orvostanáruk részére.

HÁBORUS DÉLUTÁNOK.

IV. – Herczeg Ferenc: A közkatona.

Hogy *Herczeg Ferenc* ma is a legkedveltebb írója az irodalomhoz legtöbbet értő közönségnek, fényes bizonyosságát láttuk a szombati negyedik háborus délutánon, melynek disztिंगvált publikuma elejétől végig feszült figyelemmel kísérte és meleg, elismerő tapssal honorálta a híres katona-novellák szerzőjének csillogó elmefuttatását a *közkatonáról*. Nem beszéd volt ez, hanem kép, biztos konturokkal megrajzolt, ragyogó színekkel megfestett apoteozisa a közvitéznek. Nem a szónokot élveztük, hanem a belletristát, a toll és a gondolat művészt, szóval *Herczeg Ferencet* a maga igazi mivoltában. A nép egyszerű gyermekét, a magyar parasztleányt állította eléünk csukaszürke formaruhájában s *Petőfi* lelkétől megihletve tárgyalta a maga egyszerűségében fenséges témáját: *Tiszteljétek a közkatonákat!* . . .

És ez a szerencsésen megválasztott téma nemcsak *Herczeg* lelkét ihlette meg: az illusztris író át tudta plántálni nemes hevületét a közönség szívébe is. Látva ezt a megragadó, fölemelő hatást, szinte önkéntelenül kezdtünk gondolkozni rajta, mivé lett, mivé forrott a mi cinikus – valljuk be őszintén: gyakran nyegle – publikumunk az Úr 1914. esztendejének tisztító viharában, milyen őszinte szívvvel, mily tiszteletreméltó önbeismeréssel tudja ma értékelni mindazt a szépet és nagyot, a mi mellett még tegnap léha közönnyel, kozmopolita nemtörődomséggel ment tovább. A csodás átváltozásban, lelkünk megifjodásában *Herczeg Ferenc* szerint a közkatona példája a vezércsillag, mely a megváltás hajnala felé vezet. Testvéri szeretetet, hálát követel e névtelen hősök számára, mely vértje lesz az uri társadalomnak minden dekadencia, régi bűneibe való visszaesése ellen.

A gyönyörű beszédet követő tapsvihár után *Medek Anna* énekelt néhány bájos dalt, melyek közül kivált a

Tarnay Alajos Őszutó-ja tetszett nagyon a közönségnek. *Tarnay*nak minden dala olyan, mint egy szál virág: a tavasz lelkével mosolygó, vagy bájosan szomorú, mint az ősz hervadása.

Ezután *Gönczy Mór* zongorázott nagy művészettel, őszinte tetszést keltve, majd *Fedák Sári* lépett a pódiumra, hogy énekeljen. Vagy talán nem is énekelt, csak ellehelte *Farkas Imre* két bájos virágénekét, két háborus verset, a melyet a költő grandiózus rutinnal, csupa szívvvel irt és komponált meg. Valahogy nagyon összeillik ez a két művészlélek: *Fedák Sári* és *Farkas Imre*. Senkit nem utánzó, senkivel nem konkurráló s éppen ezért mindig új és érdekes zseni. (Ky.)

EZER KARÁCSONYFA.

Benne vagyunk az *Ádventben*, várjuk a szeretet ünnepét, a mikor *harmatoznak az égi magasok* és leszáll az Isten lelke a földre, hogy békét hozzon a jóakaratu embereknek . . . És hiába süvölt az ördög szava a háboruban, hiába támadt föl ellenünk a *Gonosz* minden fegyverével, hogy halált és szomorúságot osszon, a jóakaratu emberek a bömbölő viharban is meghallják az égi szózatot és békét, örömet készítenek éppen azoknak a szíveknek, a melyeket legjobban meggyötört, legjobban megszorított ez a szomorú év.

Az *Ezer karácsonyfa* december 17-iki ünnepének előkészítő bizottsága, melynek élén *Bárczy Istvánné* semmi pihenést nem ismerve buzgólkodik, már ma biztos, fényes siker elé tekinthet. Az öreg *Vigadó*, a hol a régi jó időkben annyi vig kacaj csendült, annyi önfeledt öröm táncolt, még sohasem látott olyan igaz, olyan őszinte, tiszta boldogságot, mint a melynek fénye az *Ezer karácsonyfa* ágain fog kigyulni.

Ádvent van . . . Várjuk a szeretet ünnepét, a mikor *harmatoznak az egek* és az Isten lelke száll le a földre . . .

Britannia szálloda

Budapest, VI., Teréz-körút 39. szám

télikertjében

Toll Jancsi és Fia

zenekara muzsikál.

NEMÉNY BÉLA, VENDÉGLŐS.

A KÜLFÖLD.

Míg a belgák a franktirörösködés szégyenletes lapját fűzték a világ történetébe, addig Franciaország lakosága más alattomos csínyek által ad a németek iránt táplált tehetetlen gyűlöletének kifejezést. Jellemző bizonyítéka ennek, valamint a németek acélos energiájának, mellyel mindenkor elégtételt tudnak szerezni maguknak, a mi *Sissonne* mezővárosban történt. A városka lakói ének idején üvegdarabokkal hintették tele az országutat, hogy megakadályozzák a német trén szabad mozgását. A német sereg parancsnoka, *von Krupka* generális erre 500,000 franknyi bírság lefizetésére kötelezte a várost. Ez természetesen kitűnő alkalmat adott a francia sajtónak egy újabb »hír« terjesztésére. Nagy garral írja, hogy a németek azzal fenyegetőzték, hogy a bírság le nem fizetése esetén teljesen elpusztítják a monakói fejedelem közeli kastélyát, mely színültig tele van a legértékesebb műkincsel. Természetes az is, hogy a francia újságok tagadják a *sissonne*-iak alattomos csínyjét, s azt írják, hogy „a német parancsnok ezzel a szándékos hazugsággal leplezi nyereszkeskedési vágyát”!

Az északi tengernek a kereskedelmi hajózás elől való teljes elzárása csak megnyilatkozása annak a hipokrizis mögé rejtett lelketlen egoizmusnak, mely az angol kormány politikáját mindig jellemezte azon a napon, melyen a dán flottát minden hadüzenet nélkül, *Kopenhága* kikötőjében semmisítette meg, éppugy, mint ma s a világ történet minden fázisában. Nem törődve a neutrális államok kereskedelmi érdekeivel, az angol admirális az egész északi tengert a pusztítással fenyegető aknák szoros láncával zárta el a hajóforgalom elől. Magas állásu helyről és kitűnően beavatott külföldi forrásból sikerült megtudnunk, hogy ez az aknalánc *Izlandtól a Farör-szigetekig s innen a Hebridákig* húzódik. Anglia kiméletlen kalózpolitikája azonban, melyre az admirális eljárása végtelemül jellemző, igen könnyen visszafelé süllhet el, mert a neutrális államokat igen könnyen felrázhatja semlegeségükből s fegyverragadásra készítheti az entente ellen. Az angol sajtó különben most már beismeri, hogy a német tengerészeti vezérkar a kitűnően bevált német tengeralattjáró flotta segítségével rendszeres hajsztát indított az angol hadihajók ellen. Méltán nevezik ezt a taktikát a hazugságok *Fleet-streeti* főhadiszállásán »hajsztá«-nak, mert a német tengeralattjárók csodálatraméltó és misztikus szereplése, melynek már annyi angol hadihajó esett áldozatul, nem is hasonlít küzdelemhez, melyben egyenlő felek állanak egymással szemközt, hanem hajsztához, melyben a német haditechnika csodái a legmesteribb vezetés alatt ejtik el azokat a tengeri kolosszusokat, melyeket nem a bátorsággal párosult éleslátás irányít, hanem az okatlan dölyf kerget a pusztulásba.

Londonban az invázió fenyegető veszélye dacára is folynak a bálók s multságok, s ugylátszik, hogy a londoniakat csak a német ulánuslovak dobogása fogja felrázni egykedvű önzésükből. Az *Albert Hall*-ban a minap megrendezték a *Caledonian Ball*-t, a skót arisztokrácia évenként megtartott táncmultságát, a mely az angol lapok szerint igen jól sikerült. A fényes társaság sajnálattal tapasztalhatta talán, hogy az állandó férfilatogatók közül többen hiányoztak — köztük *Garlies* lord, *Dalrymple* lord és sok más. Ezek ugyanis német fogásba estek az *Yser* melletti táncmultságban, melyhez a *Krupp*-gyár kipróbált rezeshangszerei szolgáltatták a zenét.

Bej.

Häselér tábornok és Zeppelin gróf a harctéren.

A CSÁSZÁR MONDJA.

*Mire lehulltak a falevelek,
Hazafelé elindul a sereg . . .
Minden csákón a győzelem cseréga,
Birnám erdője közelg nemsokára.*

*A csöndesen borongó tájakat
Felharsonázza ujjongó csapat,
Az aggodalmak éjszakáira
Dicső nappalnak kell virradnia.*

*Virágot szór az üdvözült ara,
Fiát kutatja éledő anya . . .
Hisz már szemének . . . kar repül a karba,
Reátapad az ajk a szomju ajkra.*

*Örömkönyeknek forró zápora
Jegeket olvaszt s meglesz a csoda:
Uj nyár köszönt be fagyos tél helyett
— Mire lehulltak a falevelek.*

Koroda Pál.

Francia pilóták.

GONDOLATOK A BÉKÉRŐL.

Azt szeretném, ha az európai béke egyedül az én kezembe volna letéve. Gondom lenne rá, hogy sohase zavarja meg semmi.

II. Vilmos.

Két művelt nemzet háboruja árulás a civilizáció ellen.

Carmen Sylva.

A sajtónak meg kell győznie a közvéleményt arról, hogy a béke eszméje nem utópia, hanem praktikus megvalósítható s hogy minden nemzet helyesebben cselekszik, ha ügyének védelmét a jogra bizza, semmint ha a háboru kockajátékával akarja elintézni.

Apponyi Albert.

Tulságos barátja voltam a háborunak.

XIV. Lajos.

A háboruban mindent föl szabad áldozni, csak a becsületet nem. A békét semmiért sem szabad föláldozni, csak a becsületért.

Berzeviczy Albert.

A leszerelés lehetséges, csak komolyan kell akarni.

Bebel.

Nincs magasztosabb, mint a béke gondolata. De a gondolat nem elég: cselekedni kell; az akaratnak kell életre kelni bennünk, hogy a békét a civilizáció javára megmentsük.

Jaurès.

Minden háboru, még a diadalmas is, szerencsétlenség, nemcsak a legyőzöttre, hanem a győzőre is.

Moltke.

A háboru a rossz és az erkölcsi romlás forrása; a legnagyobb akadály a morálnak.

Kant.

A háboru semmi garanciát sem nyújt arra nézve, hogy vele együtt a jog is győzelemre jut; ennek az ellenkezője épp olyan gyakran megtörténik.

Fichte.

A szociális haladás lehetősége a háboru abbahagyásától függ.

Spencer Herbert.

Megdönthetetlen hitem, hogy a tudomány és a béke egyszer mégis csak legyőzik a tudatlanságot és a háborut.

Pasteur.

A háboru olyan mint az állvány, a melyre szükség van, míg a házat építik, a melyet azonban, bár akadályozza az épület használatát, később sem akarnak elhordani.

Tolsztoj.

A nemzetek fölött áll az emberiség; Isten óvjon engem olyan patriotizmustól, mely elfeledtetné velem, hogy elsősorban világpolgár vagyok.

Lessing.

El fog következni az aranykor, a mikor csak egyesek, de nem népek fognak vétkezni, s a mikor ágyugolyót csak néha-néha szánt föl az eke.

Jean Paul.

Mi jót cselekedtek a háboru férfiai az emberiség javára? Semmit. Mi jót találtak ki? Ágyut és fegyvert. Ez minden. A talicska fölhalálója több hasznot szerzett a világnak, mint a legmodernebb erődítések építője.

Maupassant.

Furcsa, hogy a gyilkosságot büntetjük a békében és megdicséjük a háboruban; furcsa, hogy a hóhért megvetjük s vértől gőzölgő kardunkkal büszkén járunk a csatatéren. Legfurcsább azonban, hogy Krisztus vallását, mely türelmet, megbocsátást és szeretetet tanít, államvallásnak fogadjuk el s e mellett seregeket képezünk ki embermészárlásra.

Hauptmann Gerhardt.

MOZGÓSÍTÁS SVÁJCBAN.

Állig fegyverben, de a legbékésebb szándékkal eltelve nézi a kis Svájc az európai haláltáncot. Hadseregének felszerelése teljesen modern, ágyui, gépfegyverei a legújabb típusuak, de azért valóságos kis oázisa Békeországnak e maroknyi nép szabad földje.

Uher felv.

Glogoni Andreics Jenő mérnök, 10-es huszárönkéntes, a déli és az északi harctereken hősiess harcok közben megsebesülve orosz fogságba jutott.

EGY KATONAORVOS NAPLÓJA.*

Irta: DOBÓ DEZSŐ dr.

Augusztus 24. Mivel a mai napon az ellenséggel való találkozás valószínű, megtörténtek az előkészületek a sebesültek ellátására. Egy erdő közepén már orosz földön feküdt ezredünk. Nagy érdeklődéssel néztük a szakértelemmel és buzgalommal készített fedezékeket, a melyeket az egyes rajok és századtartalékok csináltak maguknak. Ezután a minden tekintetben kiváló és mindenre a legnagyobb gonddal figyelő ezredesünk parancsára az ezred utász-osztagját a segélyhely fedezékének elkészítésére rendelték ki. A közép vonal mögött két óra lefolyása alatt készen állott egy 10 méter széles, 6 méter hosszú, $1\frac{1}{2}$ méter mélyre ásott nehéz gerendákkal és az erdőből kivágott fenyő-keresztágakkal befödött kényelmes fedezék, az oldalakon — szalma hiányában — fenyőgalyakból készített fekvőhelyekkel.

Előtte való napon már harácsoltam 3 darab 2—2 fogatu vizes lajtót, a melybe kb. 500 liter jó ivóviz fért be. Sajnos, éppen a mikor már gyönyörködve szemléltük elkészített és szépen berendezett elsősegélyhelyünket, parancs jött a további előnyomulásra.

Ezen a napon ezredünk tartalékba volt kirendelve s így nem volt sok veszteségünk és dolgunk. Egy szerencsétlen véletlen következtében éppen ezredparancsnokunk sebesült meg: egy srapel-szilánk áthatolt az arcán, a jobb pofacsonttól a orrlükbe. Annál több vesztesége volt a dandárunkban lévő másik ezrednek (14. honv. gy. = ezred).

A. falu északkeleti kijáratánál lévő utolsóelőtti házában állította fel egy tartalékos főorvosuk a segélyhelyet. A midőn ezt estefelé megtudtam, azonnal odamentem és ekkor — első ízben — volt alkalmam látni szomorú valóságban a segélyhelyen lévő munkát és a sebesülteket.

Már az udvarba alig tudtam belépni a rendszertelenül szanaszét fekvő, jajgató és haldokló sebesültektől.

Tényleges ezredorvosfőnökük megbetegedvén, magára hagyatva, tanácstalanul és gyakorlatlanul dolgozott e helyen három tartalékos orvos emberfeletti munkával, dicséretre méltó, kitartó energiával már több órahosszat a sebesültvívők által tömegesen hozott, de még nagyobb számmal maguktól jövő sebesültek ellátásán.

Majdnem egy órába telt, míg egy kis rendet tudtam hozni az akadozva folyó segítő munkálatokba, míg

a könnyű sebesülteket egy másik udvarba elhelyeztettem, a haldoklókat a többiektől eltávolítottam, legalább a sebesült tiszteket és nagyon súlyos sebesülteket fedél alá hozhattam, de mindenekelőtt teát és kávé-t oszthatthattam szét az összesek között.

Ejfélt után egy órakor, minthogy a beszállítás a sötétség miatt szünetelt, a segítő helyen működő orvosokat és egészségügyi személyzetet pihenni küldtem, hogy pár órai alvással új erőt gyűjtsenek a további nagy munkához.

Augusztus 25. Ezredem orvosaival és szanitéceival magam is bevonultam erre a segítő helyre. Majdnem három kilométer távolságról hozták fáradhatatlanul a sebesültvívők a súlyos sebesülteket, legtöbbjét már első segéllyel ellátva, a melyet vagy a sebesült bajtársai, — tiszték, altiszték, — vagy pedig a sebesültvívők nyújtottak a legtöbb esetben meglepő precizitással, korrekttül befedve a sebeket. A könnyű sebesültek első kötéseit, — a melyekre a sebkötöző csomagok tartalma elegendő volt, — alig kellett megújítani.

A súlyos sebesültek érkezésük sorrendjében más és más kötözöálláshoz lettek irányítva, a hol egy-egy orvos a hozzája beosztott kötözőszer vívőivel és egy-egy egyéves önkéntes orvosnövendékkal, — a kik egyszersmind mindjárt az eseteket feljegyezték, a kórisme táblácskákat kitöltötték, stb. — dolgoztak a tágas udvaron.

Víz nélkül dolgozva, a nagy sebeket egyszerűen tubusokban készenlevő Peru-balzsammal töltöttük ki, kisebb sebekre jódtinktúrát ecseteltünk és minden további érintés nélkül befedtük. A nagy számban előfordult felkar- és combtöréseket mindjárt kéregpapírból készült sínkötésben fixiroztuk és organtinpólyával kötöttük be.

Az ellátott sebesültek száma e napon háromszáz volt, köztük körülbelül ötven orosz. Feltűnő sok a koponyasérülés. Néhányan ezek közül majdnem 24 óráig feküdtek kint a terepen, a tarlón és behozataluk után még elég élénken felelnek kérdezősködésünkre.

Gyakori a hasi sérülés, bennrekedt srapel-golyókkal. Nagy számmal vannak combcsonttörések is, a hol csak kis bemeneti nyílás látható, kimeneti nyílás nélkül, erős duzzanattal.

Egy főhadnagy perforált hassérüléssel és a felkar lőtt sebével nyugodtan fekszik a szalmán; mellette hörögő hű tisztiszolgája mesterséges tracheotomiával. Egyetlen kívánsága egy cigaretta!

A szomszédban egy orosz sebesült, a koponyatető leszakítva a fél agyvelő-állomány szabadon, még él pár óráig a behozatala után.

Egy százados barátomat hozzák a sebesültvívők hörögve, mintha már utolsó lélegzene, jobboldali facialis hűdéssel és a jobb végtagok bénulásával. Intésemre a mindig mellettem hűen kitartó lelkészünk ellátja az utolsó kenettel és oldalra helyeztettem, mint elveszettet. Pulzusa nincs, lélegzés alig észrevehető, de azért parancsomra tisztiszolgája ötpercenként szorgalmasan rakja a fejére a jéghideg borogatásokat és ime, egy óra múlva kinyitja szemét, magához tér, görcsösen elkezdi zokogni, majd apránként, akadozva, egyes szavakat kihagyva, de azért eléggé érthetően elbeszéli nekünk a 24 óra óta kiállott szenvedéseit, lelki emócióit és depresszióit, az örökös halálfélelmeket a folyton mellette lecsapódó srapelgolyók miatt, a melyek behatása alatt éppen egy parancs kiadása közben egyszerre elszédült és azóta nem tud magáról semmit.

Délelőtt 10 órakor egy még kellemetlenebb látvány tárul szemünk elé, mely minket, orvosokat is mélyen lehangolt. Ekkor hozzák ugyanis falubeli nagy társzekereken az első áldozatokat, a csatatéren összeszedett hullákat, a melyeket azután a falu temetőjében, tábori lelkészünk asszisztálása mellett rendben elhantolnak.

(Folyt. köv.)

*Schächter tanár engedélyével: Kivonat a *Gyógyászat*-ból.

Az uzsoki szoros.

DIVATLEVÉL.

Mondjuk ki őszintén: a divat szégyelli magát. A mióta gavallérajaink a lövészárkokban élék életüket s a kórházakban álmodják lázas álmaikat, úgy elröstelkedett, hogy semmivel se lehet előcsalni titkos rejtékéből. Kényes dámák, finom kisasszonyok lopva, csak a legintimebb társaság számára csinálnak toalettet, akkor is csak azért, hogy egy kicsit megnézzék egymást és visszagondoljanak a régi jó időkre, a mikor még sport volt az öltözködés. Ilyenkor egy=egy órára fölveszik a diszkrét kivágású estélyi ruhát s minden ékszer nélkül foglalnak helyett a fehér asztal mellett, melynek francia menüjét már csaknem mindenütt kiküszöbölte a magyar ételsor.

A mi a női kalapot illeti, valamennyi a régi tavalyi formára emlékeztet. Alkalmam volt a minap beszélgetni Budapest első kalapszalónjának tulajdonosnőjével — a ki francia cégérét már szín-

tén rég felcserélte becsületes magyar nevével — és megtudtam, hogy új estélyi kalapot egyáltalán nem csináltak a társaság asszonyai. A mi kevés készül, egy sem drágább negyven=hatvan koronánál. A disze egyszerű szalag, vagy kevés virág; ha toll kerül rá, biztosan a tavalyi kócsag vagy paradicsom. Nincs ez másképp. A dámák a kórházakat és az Augusztalboltokat járják, a masamódok pedig maguk is fölcaptak ápolónőnek.

Egy berlini divatlap cikket ír és képeket közöl a színházról, mint a mai divat egyetlen tükréről. Kíváncsiságból mi is szétnéztünk nyitvaálló színházaink nézőterén s bizvást állapíthatjuk meg, hogy a legdivatosabb szín — a csukaszürke. Már tudnillik a lábadozó tiszték és gyógyuló közvitézék formaruhája, a mely a színházak művész= személyzetének jóvoltából estéről=estére sűrű rajokban lepi el a padso= rokat. *Ba A.-né.*

Szabinnők elrablása. Olasz porcelláncsoport, XVIII. század. Kossuth Ferenc hagyatéka.

MŰVÉSZETI AUKCIÓ.

A *Szent-György-Czéh* öt évi fenállása alatt szervesen tudott beleilleszkedni társas életünkbe. Főfeladatául a művészetnek a mindennapi élettel való összekapcsolását tűzvé ki, egyik kiállítást, aukciót, palotalátogatást a másik után rendezte, úgy hogy e kellemes összefüggések mindinkább közkedveltekké váltak társas életünkben.

A háboru zajában természetesen a muzsáknak ez a kultusza is csendesebb lett, de hogy végleg meg nem szünt, igazolja az a hír, mely Kossuth Ferenc hagyatékának nyilvános kiállításáról és elárverezéséről ad számot.

Kossuth Ferenc tudvalevően a tulajdonában volt történelmi relikviákat és muzeális jellegű tárgyakat végrendeletében felosztotta a Magyar Nemzeti Múzeum, a Szépművészeti Múzeum és a Cegléden létesítendő Kossuthszoba között. Hagyatékában azonban ezenkívül is nagymennyiségű művészi anyag maradt, a mely a megboldogult nagynevű politikust, mint kiváló ízlésű amatőrt és szenvedelmes gyűjtőt mutatja be. E tárgyak jóformán országos hírűvé tették Kossuth Ferencnek Gresham-palotabeli lakását, melyből özvegye a minap kiköltözködött, egyszersmind, engedvén az ország minden részéből a Kossuth Ferencre vonatkozó emléktárgyak iránt való ér-

deklődésnek, elhatározta, hogy e tárgyakat aukcióra bocsájtja. A gyűjtemény minden egyes darabja rávall volt tulajdonosának előkelő ízlésére. Különösen a keramikai rész fog meglepetésképpen hatni; ennek nagyrészét Kossuth Ferenc még olaszországi tartózkodása alatt szerezte. Kimagasló két darab két antik nápolyi porcelláncsoport, melyek közül az egyik a *Szabin nők elrablását*, a másik a *Farnezi bikát* ábrázolja; ezekhez számos faenzai, urbinói és delfti keramikai tárgy csatlakozik. Az érdeklődők örömmel fogják venni a hagyatékban talált nagyszámu apró szobrot, antik órákat, pompás régi tükröket, számos szép butort s textilneműt. A képek között *Parlaghy Vilvának* egy bravuros festménye is fog szerepelni.

A Kossuth-gyűjteményhez egyéb magán-kollekcióból származó tárgyak kiállítása is csatlakozik, úgy hogy az összes kiállított tárgyak száma megközelíti a kétezret és a művészet és iparművészet minden ágából bőségesen ad mutatót. A gyűjtemény december első öt napján egész napon át megtekinthető a *Szent-György-Czéh* Üllői-ut 14 szám alatti termeiben: december 6-án, 7-én és 8-án lesz maga az aukció. A Céh igazgatósága a *Társaság* előfizetői és állandó vásárlói közül azoknak, a kik egy levelezőlapon e célból hozzáfordulnak, készséggel küld a kiállítás és aukció egész tartamára belépésre jogosító meghívót.

DIGESTOL

a legtökéletesebb emésztő és étpor
Megszünteti a gyomorégést stb.

Kapható 1 és 2 koronás dobozban,
minden gyógyszertárban.

Postán szétküldi:

Turul gyógyszertár, Budapest, VI. Szondi-utca 52

GRAND HOTEL DES PALMES ARCO

Legmelegebb téli üdülőhelye Délitirolnak. Idény október—május. Legszebb fekvésű szálló. — Minden kényelem.

Császárfürdő Budapesten

Nyári és téli gyógyhely. Elsőrangú kénes hévvezű radioaktív gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszapfürdők, iszapborogatások, uszodák. Török-, kő- és márványfürdők, hőlég-, szénasavas- és villamos vízfürdők. 200 kényelmes lakosztoba, jutányos árak. Prospektust ingyen és bérmentve küld az

IGAZGATÓSÁG

AMERICAN SHOE
BUDAPEST, IV.

COMPANY LTD.
KIGYÓ-TÉR 1.

V., DOROTTYA-U. 5-7.

ERZSÉBET-KÖRUT 47.

HOTEL STEFÁNIA, ABBÁZIA OSZTRÁK RIVIERA

A legnagyobb igényeknek megfelelően berendezve, egyes szobák és lakosztályok. — Egész éven át nyitva. Kitűnő konyha.

HUBERT J. E.

ELSŐ MAGYAR
PEZSGŐ-GYÁR
POZSONYBAN

GENTRY CLUB

kapható minden nagyobb üzletben

Alapított 1852-ben

A BIKSZÁDI VIZ

szerencsés vegyi összetételénél fogva hatásában felülmúlja a gleichenbergi, emsi, seltersi vizeket. Ideálja a lugos-sós ásványvizeknek s igazi gyógykincs a szenvedő emberiség számára. Idült hurutos bántalmak, vesekő, angol- és görvélykór pompásan orvosolhatók

Kitűnő asztalviz.

vele.

Kitűnő asztalviz.

Dr. Szegő Kálmán Szanatoriuma

felnőttek és gyermekek számára ABBÁZIÁBAN

Hizlaló erősítő és edző kurák. Egész éven át nyitva.

Vagyonkezelés a háboru alatt

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank közhírré teszi, hogy mindazok vagyonának kezelését (készpénz, értékpapírok, okmányok stb. őrzését és kezelését), kik a háboru folytán ebben önmaguk akadályozva vannak, elvállalta. Az érdekeltek, illetve a háboruba vonultak itthon maradt hozzátartozói evégből a bank központi intézetéhez (V., Fürdő-utca 2. sz.), valamint összes fővárosi és vidéki fiókjaihoz fordulhatnak.

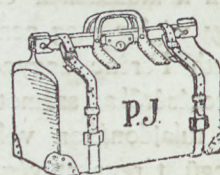
HÖLGYEKNEK LEGJOBBAN AJÁNLJUK A

KRIEGNER-FÉLE

AKÁCIA-SZÉPÍTŐ-

SZEREKET

AKÁCIA-KRÉM 2 K, SZAPPAN 1 K,
POUDER 1 K. — Kapható mindenütt.

PAPEK JÓZSEF

CSÁSZ. ÉS KIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
BŐRÖNDÖS ÉS FINOM BŐRÁRU-
GYÁRTÓ

BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-UT 11.

Női divat nagyáruház

Fióközletek:

VII., Király-utca 35. sz.

VII., Rákóczi-ut 32. sz.

II., Buda, Fő-utca 52.

Elsner

Budapest

IV. Calvin-tér (Kecskeméti-u. sarok)

IV. ker., Párisi-utca 3. (Koronaherceg-utca sarok)